

Austatud lugeja!

Käesoleva aasta juuni oli Eesti juurmaastikul tähelepanuväärne kahe kõrge riigimehe seisukohavõtu poolest. Üks neist on Riigikohtu esimehe Märt Raski ülevaade 9. juunil 2005 Riigikogus ja teine justiitsminister Rein Langi arvamuse avaldus vangide ülemäära suure arvu kohta Eestis.

Riigikohtu esimehe ülevaadet kohtukorraldusest, õigusemõistmisest ja seaduste ühe-taolisest kohaldamisest, konkreetsemalt just ülekriminaliseerimise kohta öeldud lugedes meenus üks kohtukõnede valimik ning vene advokaat Fjodor Plevako kõnelõik.

50-kopikalise plekist teekannu varguses süüdistatud eidekest kaitstes ütles advokaat järgmist: „Palju hädasid ja katsumusi on tulnud Venemaal üle elada oma enam kui tuhandeaastase ajaloo kestel. Teda on tükeldanud petšeneegid, polovetsid, tatarlased ja poolakad. Tosinkond rahvast on talle kallale tunginud, Moskva on ära võetud. Venemaa on kõik välja kannatanud, ta sai kõigest jagu, aina kosus ja kasvas katsumustes. Nüüd aga, nüüd...“

Vanglakaristuse ulatuslikku rakendamist Eestis on põhjendatud kriminaalse subkultuuri eripäraga, sellega, et otseste või kaudsete ida mõjuga kurjategijate vastu ei saa euroopalike karistustega. Varjatult, kuid siiski näib ka järjest uute ja uute kuriteokoosseisuga loomise taga olevat soov seda idast tulnud välja juurida. Sest eestlasele meeldib mõelda, et me oleme oma loomult ausad ja töökad ning et kui me seda ei ole, siis ainult seetõttu, et 50 aastat nõukogude aega on meid ära rikkunud. Naljakas, et nõukogude aega peab oma ausa ja seaduskuuleka loomuse rikkujaks rahvas, kelle on vanasõna ütleb „Mõisa köis, las lohiseb!“ ja kelle natuuri heaks edasiandjaks peetakse J. Kivirähi „Rehepappi“.

Oma rännakul Euroopasse laskis Peeter I õmmelda kinni oma kaaskondlaste taskud, ikka selleks, et vähendada kiusatust karmanisse pista võõrast vara, mis Euroopas nii laokil näis olevat. Milline skandaal sellest oleks tõusnud, kui vene saadikud oleks tabatud varguselt! Samast motiivist näib olevat kantud ka meie seadusandja tegevus, kui ta tunnistab kuriteoks sageli üsnagi vähetähtsad õigusrikkumised. Tahetakse sellega ju hoida ära pahategusid, anda mingile keelule veelgi tugevamat kaalu ja mis veel: deklareerida muule maailmale, et pahategudega tegeldakse „täie tõsidusega“. Kuid nii nagu tasku kinniõmblemine ei peatada varast, nii ei tähenda teo kriminaliseerimine seda, et edaspidi saab taolisi üleastumisi olema vähem. Ei saa, üksnes kurjategijaid saab olema rohkem. Jääb vaid küsimus: kui praegu antakse mingile keelule kaalu juurde kriminaliseerimisega, siis mida teha, kui seda on juba tehtud, aga pahategude komme on välja juurimata? Karmistame sanktsioone? Kas ikka jälle ja jälle ning kus tuleb ette see piir, millest üle minna ei saa?

Kõik teavad üldist tõde: et midagi muuta, tuleb alustada mõtlemisest. Kuid millest alustada, see on küsimus, millele lihtsaid vastuseid pole.

Loodame, et ka käesoleva numbri autorid, kes on oma artiklid koostanud kaitstud lõputööde pinnalt, suudavad mõjutada meie mõtlemist, õigusteaduslikku mõtlemist. Eksib see lugeja, kes arvab, et käesolevas numbris on valdav Euroopa Liidu temaatika. Artiklites leiavad kajastamist elektroonilised maksevahendid, kindlustusõigus, äriühinguõigus, rahvusvaheline õigus jne. Seega ei saa rääkida mingist kindlast suunast Euroopale, pigem püütakse piiritaguseid asju siduda kohaliku õigusega. Loodan, et lugeja leiab aega püüda neist artiklitest uusi tuuli ning originaalset lähenemist.

Nendele, kelle kätte ei ole sattunud tõlkekogumik „Lugupeetud vannutatud mehed“ või ei tulnud meelde F. Plevako peetud kõne lõpp, olgu see siinkohal meelde tuletatud: „Vanamutike näppas piduse teekannu, hind 30 kopikat. Sellele Venemaa juba vastu ei saa, sellest saab ta ilmtingimata hukka.“

Katrin Prükk